

NOVI OBLICI SURADNJE DOMA I ŠKOLE – PREDNOSTI I NEDOSTATCI

Dejana Tavas, OŠ Vladimira Nazora Rovinj

dejanatavas@net.hr

Sažetak: *Posljednjih petnaestak godina u svjetskoj i hrvatskoj obrazovnoj praksi provedena su brojna istraživanja o važnosti suradnje roditelja sa školom i dobiveni rezultati pokazuju da je ona iznimno važna za sve sudionike te da partnerski odnos škole i roditelja donosi svima višestruke koristi. Učenici dobivaju bolje razumijevanje učitelja koji su upoznati s obiteljskom situacijom, a time i samim djetetom, roditelji bolje razumiju sam nastavni proces i zahtjeve koji se postavljaju pred dijete, a poboljšava se i uspjeh učenika. Učitelji jačaju svoju profesionalnost kroz uvažavanje različitosti obitelji i djeteta kao dijela obitelji, postižu pozitivniju sliku u očima roditelja, postižu veće povjerenje roditelja u školu, a roditelji, osim još jače povezanosti sa svojim djetetom, dobivaju osjećaj važnosti i kompetencije. Osim uobičajenih načina komuniciranja putem individualnih razgovora i roditeljskih sastanaka, pisanih poruka, neformalnih sastanaka, edukativnih radionica, uključivanjem roditelja u nastavni proces u ulozu pomagača i sl., najsuavremeniji načini komunikacije s roditeljima su web-stranice škola, web-mjesta učitelja, e-mail i SMS poruke.*

Ključne riječi: suradnja s roditeljima, partnerski odnos sa školom, web-stranice, web-mjesta, e-mail

Suradnja roditelja i škole

Suradnja roditelja sa školom iznimno je važna i donosi višestruke koristi učenicima, učiteljima, ali i roditeljima. Partnerstvom roditelja i učitelja stvaraju se dobri odnosi jer svaki partner unosi svoju kompetenciju u obrazovanje djeteta. Roditelji i

učitelji bi trebali biti prirodni saveznici jer i jedni i drugi žele djetetu dobro, trebali bi biti partneri koji ravnopravno rade na zajedničkom zadatku, ali praksa pokazuje da to ponekad nije tako iz više razloga. Roditelji i učitelji ponekad različito percipiraju dijete, prvenstveno zbog različitih uvjeta u kojima ga vide, no ponekad i zbog različitoga iskustva roditelja i učenika, osjetljivosti roditelja prema djetetu i sl. Za uspjeh učenika iznimno je važno poznavanje njegovih jakih i slabih strana, osobina, interesa i sposobnosti, a roditelji najbolje poznaju svoje dijete. Zbog toga je nužno da suradnja roditelja i učitelja, odnosno škole, bude što bolja. Ta suradnja je tek dijelom usmjerena na prevenciju, odnosno na rješavanje disciplinskih problema jer su dobiti takve suradnje za dijete višestruke, a očituju se u:

- boljim ocjenama,
- redovitijem polasku u školu,
- većom voljom za radom kod kuće te
- razvijanju pozitivnijih stavova i ponašanja.

Mnogobrojna svjetska istraživanja ističu da roditeljska uključenost u školski život pozitivno utječe na postignuća učenika i njihovu motivaciju. Roditelji su partnerskim odnosom sa školom:

- bolje informirani o događajima u školi,
- postižu pozitivniju sliku u očima učitelja,
- daju doprinos kvalitetnijem radu škole,
- jačaju svoje samopouzdanje i sigurnost u pružanju pomoći djetetu kod kuće i
- postaju sudionici, a ne pasivni promatrači školskoga života svoga djeteta.

Učitelji također imaju koristi od partnerskog odnosa s roditeljima jer:

- u roditeljima dobivaju saveznike u rješavanju problema,
- postaju motiviraniji i zadovoljniji poslom,
- postižu veće povjerenje roditelja i
- imaju bolji ugled u društvenoj zajednici.

Ove, a i ostale dobrobiti za sve sudionike odgojno-obrazovnoga procesa, rezultat su sve veće želje i potreba uključenosti roditelja u školski život. Epstein (1995) kaže da postoje tri konteksta u kojima učenici uče: u obitelji, školi i zajednici te ističe šest vrsta roditeljskoga uključivanja. To su: roditeljstvo, komuniciranje, volontiranje, učenje kod

kuće, odlučivanje i suradnja sa zajednicom. Roditeljstvo uključuje pomoć obiteljima u odgoju djece pomoću tečajeva ili educiranja roditelja, komuniciranje se odnosi na redovitu komunikaciju putem slanja obavijesti, sastanaka, letaka i slično, volontiranje je uključivanje roditelja kao pomagača, učenje kod kuće pretpostavlja pružanje informacija roditeljima kako bi mogli pomoći djeci kod kuće, odlučivanje se odnosi na uključivanje roditelja u savjetodavna vijeća, odbore i slična tijela koja imaju mogućnost stvarnog donošenja odluka, a suradnja sa zajednicom je suradnja zajednice sa školom u najboljem interesu djece.

U osnovnoškolskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj propisani su (najčešće školskim Statutom) sljedeći oblici suradnje s roditeljima: roditeljski sastanci, individualni razgovori s učiteljima i stručnim suradnicima i pismene poruke roditeljima. Roditeljski sastanci u pravilu se održavaju jednom do dvaput po obrazovnom razdoblju i na njima se raspravljaju pitanja od interesa za sve roditelje kao npr. informacije s učiteljskih vijeća, opće informacije o uspjehu i napredovanju učenika, dogovori za zajedničke akcije ili izlete i sl. Individualni razgovori učitelja s roditeljima organiziraju se u pravilu jednom mjesečno ili češće, ovisno o školi i tada roditelj obično razgovara s učiteljicom ili razrednikom o konkretnim pitanjima vezanim za svoje dijete, a ponekad roditelji traže razgovor s predmetnim učiteljem. Razgovori sa stručnim suradnicima najčešće se organiziraju kada postoji neki problem, a tada se šalju i pismene poruke roditeljima. Prema Zakonu o osnovnoškolskom i srednjem obrazovanju (MZOŠ, 2008) propisuje se osnivanje Vijeća roditelja koje sačinjava po jedan roditelj iz svakoga razreda, a predsjednik Vijeća roditelja postaje i član Školskoga odbora. Vijeće roditelja raspravlja o realizaciji školskog kurikulumu, godišnjeg plana i programa rada, radnom vremenu škole, organiziranju izleta, unapređenju obrazovnog rada, uspjehu učenika, izvanškolskim, izvannastavnim aktivnostima i sl. Praksa pokazuje da ovi propisani načini suradnje ne zadovoljavaju ni učitelje, a ni roditelje. Roditeljsko sudjelovanje je tek formalno, bez stvarne mogućnosti utjecaja na donošenje bitnih odluka. Centraliziranost i normiranost kurikulumu ne ostavlja prostor školama da svoj program prilagođavaju potrebama lokalne sredine, roditeljski sastanci se svode na prenošenje informacija pri čemu su roditelji najčešće pasivni primatelji informacija, a vrlo rijetki roditelji su pozvani na sudjelovanje u nekim aktivnostima škole. Istraživanje provedeno među roditeljima učenika deset

osnovnih škola četvrtoga i sedmoga razreda iz svih hrvatskih regija te njihovih učitelja, (Marušić, 2007) pokazuje da dvije trećine roditelja smatra da imaju premalo mogućnosti sudjelovati u donošenju odluka u školi, više od 90 % roditelja nije nikada sudjelovalo u aktivnostima vezanima uz suradnju obitelji i škole, tri četvrtine roditelja navode da se u školi ne organiziraju predavanja i radionice, a trećina roditelja ne zna organiziraju li se takve radionice. Znatno broj roditelja je iskazao zainteresiranost za sudjelovanje u različitim aktivnostima škole, ali inicijativu čekaju od strane učitelja.

Rezultati istraživanja u svijetu, ali i kod nas, pokazuju da su roditelji zainteresirani za bolju i drugačiju suradnju, ali ih iz škole najčešće nitko ne zove, a oni sami ne znaju kako. Posljednjih desetak godina situacija se, srećom, mijenja i mnogi učitelji cijene i podupiru važnost roditelja kao prvih djetetovih učitelja i veliku važnost pridaju zajedničkoj odgovornosti roditelja i škole za uspjeh djeteta. Komunikacija se odvija putem tjednih ili mjesečnih obavijesti o aktivnostima, roditeljskih sastanaka, razmjene knjiga, pisanja pisama (učitelj piše roditelju ili učeniku, roditelj piše učitelju, učenici si međusobno pišu pisma), putem proslava i festivala ili čak jutarnjih kava ili razgovora za vrijeme ručka, ovisno o mogućnostima škole. Jedna od specifičnosti roditeljske uključenosti su odrasli pomagači u razredu (ne samo roditelji) koji otvaraju mogućnosti individualiziranih aktivnosti za učenike, stvaraju neposredna roditeljska iskustva sa školskim programom i bolje razumijevanje. Stvaranje takvog partnerskog odnosa moraju inicirati učitelji, a roditelje mogu uključivati u raznovrsne aktivnosti kao: pomagače u popravcima i poboljšanjima, pomagače u knjižnici, koordinate u posebnim događanjima, prikupljače financijskih sredstava ili potrebnoga materijala i sl. Roditelji – dobrovoljci pomažu školi u razvijanju ozračja brige i skrbi, a na taj način izgrađuju odnose zajedništva, povjerenja i međusobne dobronamjernosti. Osim dolaska roditelja u školu, učenici posjećuju roditeljske domove na proslavama ili na njihovim radnim mjestima te tako uče i pripremaju se za budući život. Na taj način roditelji gotovo svakodnevno komuniciraju sa školom, upoznati su sa svim aktivnostima te imaju realnu sliku o svom djetetu.

Međutim, svi ovi načini suradnje roditelja sa školom pretpostavljaju izravnu komunikaciju koja ponekad, ni uz najbolju volju roditelja, nije moguća. Mnogi roditelji rade u vrijeme planiranih školskih aktivnosti ili sastanaka i nisu u mogućnosti biti

nazočni, pogotovo u školama koje rade u jednoj smjeni. Današnji način života i zaposlenost oba roditelja onemogućuju komunikaciju licem u lice i aktivnije sudjelovanje roditelja sa školom. Zbog tih razloga, a kako bi i dalje unapređivali suradnju s roditeljima, neke škole koriste suvremene načine komuniciranja: slanje SMS poruka, web-stranice škola i sl. Jedan od novijih načina komuniciranja s roditeljima u svijetu je korištenje e- maila i putem web-mjesta (više povezanih stranica) učitelja (Unal, 2008). Na tim stranicama učitelji postavljaju i ažuriraju podatke kao što su: planovi, zadaće, kalendar, razredna pravila, rezultati ispita, izostanci učenika i sl. Tako su roditelji u tijeku sa svim događanjima u školi, a ne moraju dolaziti u dogovoreno vrijeme u školu. Na istim stranicama su i forumi o aktualnim događanjima iz razreda. Iako se roditelji i učitelji ne slažu u svim elementima koje bi takva stranica trebala sadržavati, ipak su i jedni i drugi zaključili da su takve stranice korisne. Što se takvih oblika suradnje tiče, Hrvatska je korak unatrag. U Hrvatskoj su uobičajene web-stranice škole na kojima se nude opće informacije o školi, rasporedu sati, ponudi izvannastavnih aktivnosti, projektima i aktivnostima škole i sl. Web-mjesta pojedinoga učitelja nema, ali su pokrenuti slični projekti, Školski infocentar i SMS informativka, kojima je omogućeno informiranje roditelja o uspjehu, izostancima i ostalim školskim zbivanjima, jednostavnim i većini roditelja dostupnim načinima komunikacije (SMS, e-mail, internet i govorne poruke). Ti projekti roditeljima nude mogućnosti:

- dojava roditeljima dolaska/odlaska djeteta iz škole;
- dojava roditeljima o dobivenim ocjenama iz pojedinih područja;
- dojava roditeljima o sastancima, akcijama, izletima i sl.;
- roditelj u svako doba može primiti informaciju o svom djetetu na vlastiti zahtjev;
- roditelj šalje autorizirano opravdanje izbivanja djeteta iz škole, ili bilo koju vrstu potvrde informacije koja zahtijeva autorizaciju roditelja;
- izrade statističkih izvještaja i analize,

a učenici dobivaju informacije o izvannastavnim aktivnostima i obrađenim sadržajima u slučaju izostanka iz škole. Cilj projekta je kontinuirano, jednostavno i pravodobno informiranje roditelja o uspjehu, izostancima i događanjima u školi i brže dobivanje informacija o uspjehu i ponašanju djece u obrazovnom procesu. Mali broj škola je uveo i

web-imenike gdje razrednici jednom mjesečno ažuriraju podatke pa ih roditelji, pomoću posebne lozinke, mogu pogledati u svako doba dana. Praksa pokazuje da roditelji u školu prvenstveno dolaze zbog ocjena, a pri tim razgovorima roditelji i učitelji razgovaraju i o obiteljskim prilikama, roditelj ima priliku da ga učitelj sasluša i savjetuje, može vidjeti djetetove radove, a ovakvim načinom dio te komunikacije bi se izgubio. Ako bi ocjene i uspjeh svoga djeteta saznawali tim putem, određeni broj roditelja više ne bi dolazio redovito u školu, a na taj način bi se postigao suprotan efekt. Isto tako, ako roditelj već zna ocjene svoga djeteta prije dolaska u školu, pripremljeniji je za razgovor s učiteljem te nije opterećen ocjenama. Iako nije najvažnije, ne treba zanemariti ni podatak da u Hrvatskoj tek oko 36% kućanstava ima internet, što otežava komunikaciju putem web-stranica, a ni svi učitelji nisu informatički pismeni. Redovito ažuriranje podataka na tim stranicama ili slanje glasovnih ili SMS poruka traži dodatno angažiranje učitelja koji za taj posao nisu i dodatno plaćeni. No, najvažnije u svemu je da dobra suradnja roditelja i škole nije samo razmjena informacija o uspjehu, planiranim aktivnostima i ocjenama, nego razgovor, komunikacija i dogovaranje, a to je moguće samo izravnim komuniciranjem. Komunikacija putem e-maila ili SMS poruka bi svakako umanjila onaj dio dobre komunikacije koja uključuje slušanje, zainteresiranost, pozitivni govor tijela i sl.; depersonalizirala bi se. Takva suradnja ima svoje prednosti i nedostatke:

PREDNOSTI	NEDOSTATCI
Svakodnevno primanje obavijesti o djetetu	Svi sudionici (roditelji, učitelji) moraju imati internet
Brzina slanja informacija	I roditelji i učitelji moraju biti informatički pismeni
Neograničenost vremenom i mjestom	Dodatni posao za učitelje (redovito ažuriranje podataka)
Ušteda vremena za roditelje	Rjeđi susreti roditelja i učitelja
Ušteda vremena za učitelja pri slanju općih obavijesti	

Roditelj u školu dolazi pripremljen, teme za razgovor su s područja odgoja i obrazovanja	Izostanak komunikacije „licem u lice” Financijski trošak za roditelje pri slanju SMS poruka Mogućnost zlouporabe (lozinka)
--	--

Zaključak:

Zadnjih desetak godina se suradnja s roditeljima i kod nas mijenja na bolje, ali u našim školama još uvijek prevladavaju tradicionalni oblici suradnje s roditeljima. Iako u svijetu postoje roditeljski radio i TV kanali, časopisi i internet stranice za razmjenu iskustava, kod nas takva praksa nije zaživjela, no posljednjih godina započela je suradnja putem web-stranica, e-mail i SMS poruka. Sumirajući prednosti i nedostatke, a s obzirom na današnji način života, i ovaj način suradnje treba uvesti u naše škole. Suvremeni načini komuniciranja mogu dodatno poboljšati komunikaciju između roditelja i škole, ali samo kao još jedan od načina, uz sve ostale navedene načine suradnje. Web-stranice škole su dobar izvor informacija za roditelje na kojima se mogu saznati raspored sati, planirani projekti i aktivnosti, forumi ili slični načini razmjene mišljenja, savjeti i stručni članci, a SMS poruke mogu roditeljima olakšati i ubrzati komunikaciju s učiteljem, no ne i zamijeniti roditeljske sastanke ili individualne informacije. Ovaj način suradnje možda bi bio učinkovitiji kod učenika viših razreda osnovne škole i učenika srednje škole kada započnu neopravdani izostanci učenika i kada roditelji rjeđe komuniciraju sa školom. Suvremena istraživanja o zadovoljstvu roditelja suradnjom sa školom pokazuju da roditelji svoje (ne)zadovoljstvo argumentiraju mogućnošću direktnoga uključivanja u rad škole, svojim utjecajem na donošenje odluka i poznavanjem kurikuluma te komunikacijom, pri čemu se kod dobre komunikacije ističe mogućnost direktnog i iskrenog razgovora. Iz toga proizlazi da, iako suvremeno doba pretpostavlja korištenje suvremenih tehnologija, nikakva tehnologija ne bi smjela zamijeniti komunikaciju „licem u lice” roditelja i učitelja, a odgovornost za dobru suradnju s roditeljima i dalje ostaje na školi.

Summary: In the last fifteen years a number of researches have been done on the importance of parents-teacher cooperation. The results obtained show that this cooperation is of great importance for all the participants denoting that the partner relationship is of mutual advantage for both sides. The benefits for the pupils are a better understanding of the teachers who are familiar with the situation in their families, and at the same time with the pupils, whereas parents get to know the teaching process and the requirements the pupils come across better. At the same time, their accomplishments improve. Respecting the differences in the family life of pupils as parts of their families, teachers strengthen their expertise, whereas what parents get is the privilege of a positive image, having more confidence in school as institution, relating better to their children and gaining a feeling of importance and competence. Apart from the traditional ways of communicating with parents by individual consultations and parents' meetings, written messages, informal meetings, educational workshops, involving parents in the teaching process as observers, there are new ways of communicating with parents on the web sites, web spots, e-mails and via short message service.

Key words: *cooperation with parents, partner relationship with school, web sites, web spots, e-mails.*

Srdačan pozdrav,

Dejana Tavas

Literatura:

Glavica, R. (2007), Roditeljstvo: radost, brižnost, odgovornost. *Dijete Škola Obitelj*, 20: 30-32.

Hude, V. (2007), Neka iskustva u radu Vijeća roditelja. *Dijete Škola Obitelj*, 20: 19-22.

Marušić, I. (2007), Škola otvorena roditeljima – rezultati istraživanja. *Dijete Škola Obitelj*, 20: 2-6.

Miljević-Ridički, R. i sur. (2003), Učitelji za učitelje primjeri provedbe načela

Aktivne/efikasne škole. Zagreb: IEP.

Rašpolić, S. (2007), Partnerstvo obitelji i škole. *Dijete Škola Obitelj*, 20: 7-12.

Škribulja, A. (2004), Pisma – novi oblik suradnje s roditeljima. *Dijete Škola Obitelj*, 13: 28-30.

Tomljenović, B. (2007), Projekt „Roditelji-zastupnici“. *Dijete Škola Obitelj*, 20: 24-25.

Unal, Z. (2008), Going The Extra Step For Parental Involvement: Connecting Family And School With The Power Of Teacher Websites. *Journal of College Teaching & Learning*, 5 (6): 43-50. <http://www.cluteinstitute-onlinejournals.com/PDFs/996.pdf>

Vizek Vidović, V. i sur. (2003), *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP.

Walsh, K.B. (2002), *Kurikulum za prvi razred osnovne škole: stvaranje razreda usmjerenog na dijete*. Zagreb: Matica d.o.o.

Zakon o osnovnoškolskom i srednjem obrazovanju (2008), MZOŠ.

*** (2006). (ur. Hitrec, G.). *Škola otvorena roditeljima*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak.

Web-stranice (aktivne 20.3.2009.):

Epstein, J.L. (1995), School/family/community Partnerships: Caring for the Children We Share. *Phi Delta Kappan*: 76.

<http://nhs.needham.k12.ma.us/pages/stressr/Docs/Website%20Articles/Parents/Epstein%20-%20Parents.doc>

Epstein, J.L. i Sheldon, S. B. (2006), *Moving Forward: Ideas for Research on School, Family, and Community Partnerships*.

www.csos.jhu.edu/P2000/pdf/Literature%20Review%20-%20Epstein%20and%20Sheldon%2006.pdf

Mendel, M. (1998), ‘Parents at School’ programme as a perspective of partnership’s orientation increase in Poland. <http://www.ernape.net/articles/1999/mendel99.pdf>

NDC- Nansen dijalog centar (2005), Ispitivanje odnosa roditelja prema kvaliteti osnovnog školovanja njihove djece u Vukovaru. Izvješće o kvalitativnom istraživanju.
www.ndcosijek.hr/pdf/istrazivanje.pdf

<http://209.85.129.132/search?q=cache:S3cU6Vxcj3MJ:www.monitor.hr/roditelji-iznimno-zadovoljni-hrvatskim-skolama/92/+istra%C5%BEivanje+suradnja+s+roditeljima&hl=hr&ct=clnk&cd=19&gl=hr>

http://www.korakpokorak.hr/o_nama.asp

<http://www.csos.jhu.edu/P2000/research.htm>